

Lietuvių kalbos naujadarų neoklasikinės darybos polinkiai: *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyno atvejis*

AGNĖ ALEKSAITĖ

Lietuvių kalbos institutas, P. Vileišio g. 5, 10308 Vilnius

El. paštas agne.aleksaite@lki.lt

Straipsnyje tiriami lietuvių kalbos naujadarų neoklasikinės darybos polinkiai. Empirinę medžiagą sudaro *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyno* leksika (2011–2019 m.).

Raktažodžiai: neoklasikinė daryba, naujadarai, sufiksacija, prefiksacija, dūryba

IVADAS

Naująją lietuvių kalbos leksiką fiksuoja *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas* (toliau – ND, [25]), kuriame 2020 m. balandžio mėn. 6 d. buvo pateikti 5 674 leksikografiškai aprašyti kalbos vienetai. Remiantis šiuo sisteminiu naujosios leksikos šaltiniu, naujažodžiai tiriami įvairiais aspektais, daugiausia – sinchroninės žodžių darybos [plačiau žr. 32, 1–17; 30, 1–22; 31, 1–27; 3, 1–27; 2, 1–27; 28, 107–122 ir kt.], tyrimų užribyje nepaliekant ir kontaminantų (maišinių) [plačiau žr. 26, 246–264; 29, 60–70]. Nors Lietuvoje esama neoklasikinės (1) žodžių darybos (angl. *neoclassical word formation*) tyrimų [plačiau žr. 15, 60–69; 14, 245–259; 13; 42, 140–161 ir kt.], vis dėlto šiuo aspektu naujadarai nuodugnai nebuvo tirti.

Tyrimo objektu, atmetus skolinius ir naujadarus su indigeniomis (2) bei tarptautinėmis darybos priemonėmis, pasirinkti 197 ND daiktavardžiai su neoklasikiniais elementais.

Tyrimo tikslas – nustatyti pagrindinius ND naujadarų neoklasikinės darybos būdus ir patyrinėti, su kokiomis neoklasikinėmis darybos priemonėmis daugiausia pasidaroma stilistiškai konotuotų darinių.

Tyrimo uždaviniai: 1) išrinkti iš ND naujadarus su neoklasikiniais elementais; 2) atlikti darybinę tokių naujadarų analizę; 3) iširti ir aprašyti naujadarų neoklasikinės darybos būdus ir priemones; 4) ND neoklasikinių darybos priemonių produktyvumą palyginti su

(1) Neoklasikinis elementas – tai „senovės graikų arba lotynų kalbų kilmės priešdėlis, priesaga, dūrinio dėmuo, šaknis ar kamienas“ [13, 10; plačiau žr. 39, 92; 38, 41; 37, 31; 14, 245]. Neoklasikiniais dariniais vadinami moderniais laikais pasidaryti naujadarai su klasikinėmis kalbų elementais. Tokie dariniai klasikinėje kalbose nėra fiksuoti [39, 198; dar žr. 15, 60].

(2) Indigeni naujadarų daryba – atskiro straipsnio objektas.

Jurgitos Mikėlionienės disertacijoje „Naujoji lietuvių kalbos leksika (1991–1996 m. kompiuterinio periodikos teksto pagrindu)“ [23] aprašytais duomenimis (3) ir 5) nustatyti produktyviausias stilistiškai konotuotų darinių neoklasikinės darybos priemonės.

Tyrimo metodai: analitinis aprašomasis, skaičiavimo, lyginamasis ir sinchroninė darybinė analizė.

DŪRINIAI SU NEOKLASIKINIAIS DĖMENIMIS (4)

Dūriniai su neoklasikiniais dėmenimis sudaro 12,4 % visų ND fiksuotų dūrinių – daiktavardžių (plg. indegenių dūrinių rasta 726, o neoklasikinių, atmetus 28 dūrinius su kitais svetimkilmiais dėmenimis, – 90). ND pateiktus dūrinius su neoklasikiniais dėmenimis galima suskirstyti į tokias grupes: 1) svetimkilmis dėmuo + savakilmis dėmuo (56,7 %), 2) savakilmis dėmuo + svetimkilmis dėmuo (41,1 %) ir 3) svetimkilmis dėmuo + svetimkilmis dėmuo (2,2 %).

Kaip matyti iš pateiktų kiekybinių duomenų, neoklasikinis dėmuo dažniausiai eina pirmuoju sudurtinio naujadarų dėmeniu [plg. 43, 176], t. y. daugiausia ND rasta **dūrinių, sudarytų iš pirmojo skolinto ir antrojo indigenaus dėmens**. Tokie dūriniai laikytini determinatyviniais – pirmasis neoklasikinis dėmuo visada apibrėžia antrąjį [plg. 42, 146]. Nors „[t]am tikrais atvejais sunku rasti ribą tarp priešdėlių vedinių ir sudurtinių žodžių“, nes „nėra tvirtų kriterijų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti, kada žodžio pradžioje esančią morfemą laikyti priešdėliu, kada – sudurtinio žodžio dėmeniu“ [41, 39], šiame straipsnyje, remiantis *Interleksiu* (toliau – INT [16]), *Tarptautinių žodžių žodynu* (toliau – TŽŽ_c [44]) ir *Online Etymology Dictionary* (toliau – OED [34]), skyrium nuo neoklasikinių priešdėlių nagrinėjami tarptautiniai dėmenys (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Neoklasikiniai dėmenys, esantys pirmojo kamieno pozicijoje, pagal darumą (dūrinių skaičių) ND (2011–2019 m.) ir Dabartinės lietuvių kalbos tekste (toliau – DLKT [10]) (1991–1996 m.) (5)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
1.	<i>kripto-</i> [gr. <i>kryp-</i> tos „paslėptas, slaptas“]	5	<i>kriptogālas</i> (6), <i>kriptooptimizmas</i> , <i>kriptorinkā</i> (plg. anglų k. <i>cryptomarket</i>), <i>kriptošuvā</i> , <i>kriptovaliūtā</i> (plg. anglų k. <i>cryptocurrency</i> ; rusų k. <i>криптовалюта</i>)	1

- (3) Atkreiptinas dėmesys, kad ND pildomas rankiniu būdu, atsižvelgiant į duomenų kokybę, o ne į kiekybę [23]. Duomenys buvo atrinkti automatiškai iš teksto, todėl šių šaltinių empirinė medžiaga – skirtingos apimtys.
- (4) Pažymėtina, kad esama mokslininkų, kurie dūrinius su neoklasikiniais dėmenimis laiko netikraisiais dūriniais [42, 144]. Manytina, kad „[d]arybos požiūriu dūrinius su klasikiniiais sietiniais kamienais reikėtų laikyti netikraisiais dūriniais, nes jiems trūksta tikriesiems dūriniais būdingų požymių. Pirmasis dūrinio sandas paremtas ne sinchroniškai kalboje esančiu žodžiu, o tik kamieniu, kuris neturi gramatinės charakteristikos“ [42, 157].
- (5) Lyginant pirmųjų tarptautinių dėmenų darumą, remiamasi [23, 103, 105–113, 116–119] ir disertacijos priede pateiktais duomenimis. Čia ir kitur nėra pateikiamos visos minimose disertacijoje fiksuotos neoklasikinės darybos priemonės (jų yra gerokai daugiau) – apsiribojama tik tomis, kurios pateiktos ND.
- (6) Naujadarai kirčiuojami ar nekirciuojami (jei jų kirčiavimas dar nėra aiškus) pagal pateiktą ND. Straipsnyje minimų naujadarų apibrėžtys pateiktos ND.

1 lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
2.	<i>bio-</i> [gr. <i>bios</i> „gyvybė, gyvenimas“]	4	<i>bioúkis</i> , <i>bioanglis</i> (plg. anglų k. <i>biocoal</i> ; rusų k. <i>биоуголь</i>), <i>biodinamika</i> , <i>-ė</i> , <i>biospausdintuvas</i> (plg. anglų k. <i>bioprinter</i> ; rusų k. <i>биопринтер</i>)	80
3.	<i>nano-</i> [gr. <i>nannos</i> „nykštukas“]	4	<i>nanodalėlė</i> (plg. anglų k. <i>nanoparticle</i>), <i>nanodangà</i> , <i>nanopalydovas</i> (plg. anglų k. <i>nanosatellite</i> ; rusų k. <i>наноспутник</i>), <i>nanováistas</i> (plg. anglų k. <i>nanocure</i>)	3
4.	<i>neuro-</i> [gr. <i>neuron</i> „gysla“]	3	<i>neuroinkódara</i> (plg. anglų k. <i>neuromarketing</i> ; rusų k. <i>нейромаркетинг</i>), <i>neuromóklas</i> (plg. anglų k. <i>neuroscience</i> ; rusų k. <i>нейронаука</i>), daugiskaitinis naujadaras <i>neuromóklai</i> (plg. anglų k. <i>neurosciences</i> ; rusų k. <i>нейронауки</i>)	14
5.	<i>eko-</i> [gr. <i>oikos</i> „namas, būstinė, tėvynė“]	2	<i>ekorutulys</i> (plg. anglų k. <i>ecoball</i> ; rusų k. <i>стиральный эко-шарик</i>), <i>ekovairavimas</i> (plg. anglų k. <i>ecodriving</i> ; rusų k. <i>эко-вождения</i>)	11
6.	<i>fito-</i> [gr. <i>phyton</i> „augalas“]	2	<i>fitovālymas</i> , <i>fitoarbata</i> (plg. anglų k. <i>phytotea</i> ; rusų k. <i>фиточай</i>)	11
7.	<i>foto-</i> [gr. <i>phōs</i> „šviesa“]	2	<i>fotosienėlė</i> , <i>fotomedžiojas</i> , <i>-a</i> (plg. anglų k. <i>photohunter</i> ; rusų k. <i>фотоохотник</i>)	102
8.	<i>mega-</i> [gr. <i>megas</i> „didelis“]	2	<i>megamiestas</i> (plg. anglų k. <i>megacity</i> ; rusų k. <i>мегагород</i>), <i>megauniversitetas</i> (plg. anglų k. <i>mega-university</i> ; rusų k. <i>мегауниверситет</i>) (7)	3
9.	<i>post-</i> [lot. <i>post</i> „po (to), paskui, vėliau“]	2	<i>postfeišbukas</i> , <i>posttiesà</i> (plg. anglų k. <i>post-truth</i> ; rusų k. <i>постправда</i>) (8)	1
10.	<i>psicho-</i> [gr. <i>psychē</i> „siela“]	2	<i>psichodarbiniškas</i> , <i>-ė</i> , <i>psichokalbótyra</i> (plg. anglų k. <i>psycholinguistics</i> ; rusų k. <i>психоллингвистика</i>)	15
11.	<i>thermo-</i> [gr. <i>thermos</i> „šiltas, karštas“]	2	<i>termoúotrauka</i> (plg. anglų k. <i>thermo photography</i> , <i>thermal photography</i> ; rusų k. <i>термофотография</i>), <i>termopuodėlis</i> (plg. anglų k. <i>thermo cup</i> , <i>thermal cup</i> ; rusų k. <i>термокружка</i>)	18
12.	<i>video-</i> [lot. <i>video</i> „matau“]	2	<i>videobrūkalas</i> (plg. anglų k. <i>videospam</i> ; rusų k. <i>видеоспам</i>), <i>videotinklāraštis</i> (plg. anglų k. <i>videoblog</i> , <i>video blog</i> ; rusų k. <i>видеоблог</i>)	54

(7) Pažymėtina, kad lietuvių kalboje galima pasidaryti pačių įvairiausių naujadarų su neoklasikiniu dėmeniu *mega-* ir kt., kuris, remiantis skirtingų šalių tyrimais, laikytinas vienu produktyviausių dėmeniu ir priskirtinas prie vienių madingiausių žodžių darybos elementų [39, 74; 36, 17, 21].

(8) *Anglone* (toliau – ANG [4]) *post-* laikomas priešdėliu. Beje, [23] priede pateiktas vienintelis *post-* vedinys – vertinys *postistorija* (plg. anglų k. *posthistory*; rusų k. *постистория*). Šiame straipsnyje *vertiniu* laikomas pagal svetimos kalbos analogiją sudarytas naujadaras.

1 lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
13.	<i>aero-</i> [gr. <i>aēr</i> „oras“]	1	<i>aerorōgēs</i> (plg. anglų k. <i>aerosledge</i>)	9
14.	<i>agro-</i> [gr. <i>agros</i> „laukas, dirva“]	1	<i>agrovilniētis, -ė</i>	34
15.	<i>auto-</i> [gr. <i>autos</i> „pats“]	1	<i>autolaužynas</i> (9)	132
16.	<i>biblio-</i> [gr. <i>biblion</i> „knyga“]	1	<i>bibliomūšis</i>	2
17.	<i>egzo-</i> [gr. <i>exō</i> „išorėje“]	1	<i>egzomėnūlis</i> (plg. anglų k. <i>exomoon</i> ; rusų k. <i>экзолуна</i>)	2
18.	<i>ento-</i> [gr. <i>entos</i> „viduje“]	1	<i>entomėsaĩnis</i>	2
19.	<i>etno-</i> [gr. <i>ethnos</i> „tauta“]	1	<i>etnobambizmas</i>	27
20.	<i>hiper-</i> [gr. <i>hyper</i> „viršum, per“]	1	<i>hiperlituanistas, -ė</i>	38
21.	<i>lingva-</i> [lot. <i>lingua</i> „kalba“]	1	<i>lingvaoptimistas, -ė</i> (10)	–
22.	<i>mikro-</i> [gr. <i>mikros</i> „mažas“]	1	<i>mikropluoštas</i>	87
23.	<i>mizo-</i> [gr. <i>miseō</i> „neapkenčiu“]	1	<i>mizospėrija</i> (11)	–
24.	<i>multi-</i> [lot. <i>multum</i> „daug“]	1	<i>multivisatė</i> (plg. anglų k. <i>multiverse</i> ; rusų k. <i>мультиверс</i>) (12)	–

(9) [16] neoklasikinis dėmuo *auto-* aprašytas kaip „pirmoji sudurtinių žodžių dalis, reiškianti savo, savas; savaiminis, automatinis; savaeigis, automobilinis“ [plg. 44; dar žr. 34]. Atkreiptinas dėmesys, kad 1991–1996 m. *auto-* buvo vienas dariausių sudurtinių žodžių dėmenų [23, 103–104]. Esama svarstymų, kad *auto-* negalima „laikyti sietiniu kamienu – tai savarankiškas žodis, daiktavardis, nors ir stokoiantis tam tikrų gramatinių požymių (tokių nesugramatintų žodžių lietuvių kalboje ir dabar yra ne vienas), dalyvaujantis žodžių daryboje ir sudarantis tikrąjį dūrinių. Nors, kita vertus, tokia daryba, kai kaip pamatinis žodis imamas nesugramatintas skolinys, lietuvių kalbai taip pat nėra būdinga“ [42, 154; plg. užsienio kalbotyros veikaluose tokiems sietiniams kamienams pavadinti (pvz., *auto-*, *foto-*, *video-* ir pan.) vartojamą terminą *pusiau žodis* (anglų k. *semi-words*), žr. 40, 26].

(10) Šiuo metu [10] naujadarų su neoklasikiniu dėmeniu *lingva-* nerasta.

(11) [10] naujadarų su neoklasikiniu dėmeniu *mizo-* nerasta.

(12) Tiriamuoju metu [10], atmetus skolinius ir kelis būdvardžius *multiansamblinis, -ė, multidažninis, -ė* ir kt., rasti pavieniai daiktavardžiai su neoklasikiniu dėmeniu *multi-*: *multidiscipliniškumas, multietniškumas* ir kt., kuriuos būtų galima laikyti ne dūriniais, o priesagos *-umas* vediniais, ir vertiniami *multigarsas* (plg. anglų k. *multisound*), *multipilietybė* (plg. anglų k. *multicitizenship*), *multiterpė* ir kt.

1 lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
25.	<i>neo-</i> [gr. <i>neos</i> „naujas“]	1	<i>neokonservatorius</i> , -ė (plg. anglų k. <i>neoconservative</i>)	5
26.	<i>noo-</i> [gr. <i>noos</i> „protas“]	1	<i>nooprogramà</i> (13)	–
27.	<i>paleo-</i> [gr. <i>palaíos</i> „senovinis“]	1	<i>paleomityba</i> (plg. anglų k. <i>paleo nutrition</i> ; rusų k. <i>палео питание</i>)	1
28.	<i>pan-</i> [gr. <i>pan</i> „visa“]	1	<i>paneuropiėtis</i> , -ė (plg. anglų k. <i>paneuropean</i>)	5
29.	<i>para-</i> [gr. <i>para</i> „prie, šalia, nuo“]	1	<i>paraspañnis</i> (plg. anglų k. <i>parawing</i>)	13
30.	<i>turbo-</i> [lot. <i>turbo</i> „sūkurys“]	1	<i>turbóvežis</i>	1
31.	<i>vibro-</i> [lot. <i>vibro</i> „drebu, virpu“]	1	<i>vibrosvarmuõ</i>	12
	Iš viso:	51		683

Remiantis 1 lentele, matyti, kad ND rastas 31 pradinis neoklasikinis dėmuo. Bent kiek didesniu darumu, kaip rodo ND naujoji leksika, pasižymi *kripto-* (5), *bio-* (4), *nano-* (4) ir *neuro-* (3). Palyginus šiuos duomenis su [23] naujažodžiais, matyti, kad pirmaisiais atkurtos Lietuvos nepriklausomybės metais fiksuota itin daug dūrinių su neoklasikiniais dėmenimis, daugiausia su *auto-* (132), *foto-* (102), *mikro-* (87) ir *bio-* (80). Gausus to meto skolinių, naujažodžių su neoklasikiniais dėmenimis antplūdis grindžiamas tuo, kad, atsivėrus sienoms, į Lietuvą buvo įvežta pasauliui ne naujų, bet okupuotose šalyse anksčiau nematytų daiktų [12, 11], kurie įprastai gaudavo skolintą ar verstinį pavadinimą. Tiesa, ir šiuo metu, kaip rodo ND, didžiąją dalį dūrinių (skolintas dėmuo + indigenus dėmuo) sudaro vertiniai (29).

Duomenyne 1,4 karto mažiau pateikta **dūrinių, sudarytų iš pirmojo indigenaus ir antrojo skolinto dėmens** (41,1 %) (žr. 2 lentelę) [plg. 43, 158, 176; dar žr. 42, 141].

(13) [10], atmetus skolinius ir pavienius būdvardžius, pvz., *noosferinis*, -ė ir kt., daiktavardžių su neoklasikiniu dėmeniu *noo-* nerasta.

2 lentelė. Neoklasikiniai dėmenys, esantys antrojo kamieno pozicijoje, pagal darumą (dūrinių skaičių) ND (2011–2019 m.) ir DLKT (1991–1996 m.) (14)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
1.	<i>-logija</i> [gr. <i>logos</i> „žodis, sąvoka, mokslas“]	6	<i>keturlògija, maistològija, nuobodològija, spintològija, sūnològija, šalikològija</i> (15)	37
2.	<i>-fobija</i> [gr. <i>phobos</i> „baimė“]	4	<i>meškafobija, romofobija, uošvienfobija, varškėfobija</i>	1(16)
3.	<i>-logas, -ė</i> [gr. <i>logos</i> „kalba; sąvoka, mokslas; mintis; apibrėžimas; santykis“]	4	<i>batològas, -ė, dvasingològas, -ė, plepològas, -ė, spintològas, -ė</i> (17)	75
4.	<i>-nautas</i> [gr. <i>nautēs</i> „jūrininkas, jūrų keliautojas“]	4	<i>literatūronáutas, -ė, protonáutas, -ė, puponáutas, seimonáutas, -ė</i> (18)	–
5.	<i>-kratija</i> [gr. <i>kratos</i> „jėga, prievarta“]	3	<i>grifokrātija, teismokrātija, tapinokrātija</i>	7
6.	<i>-manija</i> [gr. <i>mania</i> „beprotybė, aistra, potraukis“]	3	<i>poteromānija, pupomānija, užkalmānija</i> (19)	14
7.	<i>-manas, -ė</i> [gr. <i>mania</i> „beprotybė, aistra, potraukis“]	3	<i>darbomānas, -ė, kvapomānas, -ė, legomānas, -ė</i>	11
8.	<i>-filas, -ė</i> [gr. <i>philos</i> „bičiulis, mėgėjas“]	2	<i>lituanofīlas, -ė</i> (20)?, <i>sovietofīlas, -ė</i>	5
9.	<i>-fobas, -ė</i> [gr. <i>phobos</i> „baimė“]	2	<i>kremliofòbas, -ė, šunofòbas, -ė</i> (21)	–

(14) Lyginant antrųjų tarptautinių dėmenų darumą, remiamasi [23, 120–121] ir disertacijos priede pateiktais duomenimis.

(15) Dūriniai su dėmeniu *-logija* remiasi įvairesniu darybos pamatu: ne tik daiktavardžiu, bet ir skaitvardžiu, būdvardžiu.

(16) 1991–1996 m. rastas skolinys – *rusofobija* [23, 121] (plg. rusų k. *pycoфoбия*).

(17) Dūriniai su dėmeniu *-logas, -ė* (kaip ir su *-logija*) remiasi įvairesniu darybos pamatu: ne tik daiktavardžiu, bet ir būdvardžiu, veiksmazodžiu.

(18) Šiuo metu [10], atmetus skolinius, naujadarų su neoklasikiniu dėmeniu *-nautas* nerasta.

(19) Dėsningos žodžių darybos rezultatas turėtų būti *užkalniomanija* [dar žr. 21, 8], pvz.: „**Užkalniomanija** jau yra tapusi reiškiniu. Kam Andriaus Užkalnio rašiniai ir knygos nepatinka, tas turės milijoną priekaištų, o kas jas mėgsta – mėgausis nuo pirmo iki paskutinio puslapio“ (radikalai.lt 2010 06 18; Mindaugas Peleckis).

(20) Darybos pamatas – neįprastas, t. y. lotynų k. žodis *Lituanus* „lietuvius“.

(21) [10], atmetus skolinius, pateikti tokie dūriniai: *lenkofobas* ir *judofobas*.

2 lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Neoklasikinis dėmuo	Dūrinių skaičius (ND)	Dūrinių, pateiktų ND, pavyzdžiai	Dūrinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.		abs. sk.
10.	<i>-teka</i> [gr. <i>thēkē</i> „saugykla, dėžė“]	2	<i>baldotekà, žaislotekà</i>	5
11.	<i>-fonas</i> [gr. <i>phōnē</i> „garsas, balsas“]	1	<i>kvortafonas</i> (22)	–
12.	<i>-metrija</i> [gr. <i>metreō</i> „matuoju“]	1	<i>mokslomètrijs</i> (plg. anglų k. <i>scientometrics</i>)	11
13.	<i>-nautika</i> [plg. <i>-nautas</i>]	1	<i>puponáutika</i> (23)?	–
14.	<i>-tonija</i> [gr. <i>tonos</i> „įtempimas“]	1	<i>citatatònija</i> (24)?	–
Iš viso:		37		166

Remiantis 2 lentele, matyti, kad į ND įtraukta 14 neoklasikinių dėmenų, užimančių antrojo kamieno poziciją. Bent kiek didesniu darumu pasižymi *-logija* (6), *-fobija* (4), *-logas*, *-ė* (4), *-nautas* (4), *-kratija* (3), *-manija* (3) ir *-manas*, *-ė* (3). Pažymėtina, kad 1991–1996 m. produktyviausias antrasis dūrinių dėmuo buvo *-logas*, *-ė* (75), o antrasis pagal darumą – *-logija* (37) [23, 120]. Didžiąją dalį dūrinių (indigenus dėmuo + skolintas dėmuo) sudaro lietuvių k. pasidaryti naujadarai (36), išskyrus vertinį *mokslomètrijs*. Dauguma tokių dūrinių (34) vartojami su jungiamaisiais balsiais *-o-* (dažniausias), *-io-*, *-a-* ir *-ė-* [plačiau žr. 19, 6; 47, 34; 8, 3, 5, 10–12].

Mažiausiai ND rasta **dūrinių, sudarytų iš abiejų skolintų dėmenų** [plg. 19, 5]. [25] empirinė medžiaga rodo, kad dūriniai, kurių abu dėmenys – neoklasikiniai, sudaro labai menką naujadarų dalį [plg. 43, 168, 176]. Tiriamuoju laikotarpiu ND pateikti du stilistiškai

(22) Tiriamuoju metu [10], atmetus skolinius, pateikti du dūriniai: *agurkofonas* ir „*Kaunofonas*“ – abu tekstyne fiksuoti 2005 m. Plg. interneto vartoseną: „<...>, kuriame pasirodys ekscentriškas ir madingai ekologiškas „Daržovių orkestras“ (“The Vegetable Orchestra”) iš Austrijos, <...>. Šis orkestras groja tik iš daržovių pagamintais instrumentais (kaip antai **agurkofonas** arba ridikorimba)“ (tv3.lt 2005 04 15); „Bendrovė taip pat turi 50 proc. Kauno radijo stoties „**Kaunofonas**“ akcijų“ (delfi.lt (iš: BNS) 2005 03 03).

(23) Į [16] ir [44] neįtrauktas dėmuo *-nautika*. Apie tokią dūrybos priemonę informacijos nerasta ir anglakalbiuose žodynuose: *The American Heritage Dictionary of the English Language* (toliau – AHD [1]), *Cambridge Advanced Learner’s Dictionary* (toliau – CALD [6]), *Collins English Dictionary* (toliau – CED [7]), *A Dictionary of Prefixes, Suffixes, and Combining Forms from Webster’s Third New International Dictionary* (toliau – DPSCF 2002 [11]), *Longman Dictionary of Contemporary English* (toliau – LDCE [17]), *Macmillan English Dictionary* (toliau – MED [22]), *Merriam-Webster’s Dictionary* (toliau – MWD [33]), OED ir *Oxford Learner’s Dictionaries* (toliau – OLD [35]). Dūrinių su dėmeniu *-nautika* nepateikta ir [10]. Atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vartosenoje fiksuotas pavienis neaiškios darybos dūrinys *puponáutika*, kurį galima laikyti ir kontaminantu (: *pupa* + *kosmonautika* / *astronautika*), negalima nustatyti, ar formuojasi naujas dėmuo.

(24) [16] neoklasikinis dėmuo *-tonija* apibrėžtas kaip „antrasis sudurt. žodžių dėmuo, rodantis jų reikšmės sąsąją su įtampa, slėgiu“. Čia, tik formaliai žiūrint, būtų galima išskirti dėmenį *-tonija*. Neaiškios darybos *citatatònija* „juok. perdėtas citatų pomėgis“ veikiausiai pasidaryta pagal analogiją ir garsinį panašumą su kitais žodžiais, pvz., *metatonija*, *monotonija* ir pan. Dabar [10] naujadarų su dėmeniu *-tonija* nerasta.

žymėti daiktavardžiai: *kakofāgas*, *-ė* ir *kakofāgija* (25). [16] neoklasikinis dėmuo *kako-* [gr. *kakos* „blogas, prastas“] apibrėžtas kaip „pirmoji sudurt. žodžių dalis, reiškianti: blogas, prastas, negražus, nemalonus“ [dar žr. 11], o svetimkilmiai dėmenys *-fagas*, *-ė* [gr. *phagos* „ėdikas“] – „antroji sudurtinių žodžių dalis, rodanti jų sąsają su kuo naikinančiu, ryančiu“ [plg. 44; dar žr. 11], ir *-fagija* [gr. *phagō* „ėdu“] – „antroji sudurtinių žodžių dalis, rodanti jų sąsają su naikinimu, rijimu“ [plg. 44; dar žr. 23, 121; 11]. Šiuo metu [10] dūrinių su dėmenimis *kako-*, *-fagas*, *-ė* ir *-fagija* nerasta.

Apibendrinant ND pateiktus dūrinius su neoklasikiniais dėmenimis, matyti, kad svetimkilmiai dėmenys jungiami su įvairios sandaros žodžiais: paprastaisiais žodžiais (*fītoarbatà* ← *ar-bata*; *sūnolōgija* ← *sūnus* ir kt.), dariniais (*biospausdintūvas* ← *spausdintūvas* ← *spausdinti*; *uošvienfōbija* ← *uošvienē* ← *uošvis* ir kt.) ir dūriniiais (*neurorinkōdara* ← *rinkodara* ← *rin-ka* + *daryti*, *videotinklārāštis* ← *tinklārāštis* ← *tinklas* + *rāstas* ir kt.). Nors daiktavardžiai su neoklasikiniais dėmenimis pasižymi tokių dėmenų įvairove, daugelio jų produktyvumas pagal ND – menkas. Šiame straipsnyje aprašomo tyrimo duomenys leidžia manyti, kad šiuo metu neoklasikinė dūryba, kurią reprezentuoja 90 naujadarų, – periferinė (plg. indigėnių dūrinių rasta 726) (26). Manytina, kad neoklasikinė dūryba nėra pagaulus stilistiškai konotuotų naujadarų darybos būdas – tokių emociinė-ekspresinė funkciją turinčių dūrinių rasta mažai (16), pvz.: *agrovilniētis*, *-ė*, *uošvienfōbija*, *tapinokrātija*, *užkalmānija*, *kakofāgas*, *-ė* ir kt.

NEOKLASIKINIŲ PRIESAGŲ VEDINIAI

Antrasis pagal produktyvumą darybos būdas – sufiksacija. ND pateikti 88 neoklasikinių priešagų vediniai (plg. indigėnių priešagų vedinių – 1 085), kurie sudaro 7,5 % visų priešagų vedinių. Daugiausia vedinių pasidaryta su *-izmas* (33), *-acija* (22), kiek mažiau – su *-istas* (14), *-iada* (11) ir *-oidas* (5) (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. Neoklasikinės priešagos pagal darumą (vedinių skaičių) ND (2011–2019 m.) ir DLKT (1991–1996 m.) (27)

Eil. Nr.	Neoklasikinės priešagos	Vedinių skaičius (ND)	Naujažodžių skaičius (DLKT)
		abs. sk.	abs. sk.
1.	<i>-izmas</i> [lot. <i>-isma</i> , <i>-ismus</i> ; gr. <i>-ismos</i>]	33	116 (28)
2.	<i>-(i)acija</i> [lot. <i>-ation-</i> , <i>-atio</i>]	22	151 (29)
3.	<i>-istas</i> [lot. <i>-ista</i> ; gr. <i>-istēs</i>]	14	151 (30)
4.	<i>-iada</i> [gr. <i>-as</i>]	11	14
5.	<i>-oidas</i> [lot. <i>-oides</i>]	5	13 (31)

(25) Tai galėtų būti ir priešagos *-ija* vedinys.

(26) Plg. prancūzų k. savakilmė dūryba (anglų k. *native compounding*) yra pagrindinė, o neoklasikinė dūryba – periferinė [47, 30].

(27) Lyginant svetimkilmų priešdėlių darumą, remiamasi [23, 39, 40, 41–42, 49, 55] ir disertacijos priede pateiktais duomenimis.

(28) Disertacijoje nurodoma, kad tai – „dariausia svetimos kilmės priešaga, su kuria padaromi ypatybių pavadinimai“. Tuomet rasta 116 naujažodžių, iš kurių 103 – skoliniai [23, 40].

(29) Pažymėtina, kad 1991–1996 m. beveik visi priešagos *-(i)acija* vediniai (veiksmų pavadinimai) yra skoliniai, pačioje lietuvių k. naujadarų su šia darybos priemone nebuvo linkstama darytis [23, 39].

(30) Tai pati dariausia asmenų pavadinimų pagal profesiją priešaga – rastas 151 naujažodis, lietuvišką šaknį turi 9 dariniai [23, 49].

(31) [23] priede rasta 13 naujažodžių su baigmeniu *-oidas*, iš kurių visi – skoliniai.

3 lentelė (tęsinys)

Eil. Nr.	Neoklasikinės priesagos	Vedinių skaičius (ND)	Naujažodžių skaičius (DLKT)
		abs. sk.	abs. sk.
6.	-iana [lot. -anus]	1	9
7.	-ika [gr. ikos]	1	29
7.	-ozė	1	2
	Iš viso:	88	485

Pagal ND dariausia ypatybių pavadinimų neoklasikinė priesaga *-izmas Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje* (toliau – DLKG [9]) aiškiai vertinama kaip nedari: „[n]ors priesaga *-izmas* lengvai išsiskiria daugelyje tarptautinių žodžių, naujų vedinių pačioje lietuvių kalboje su ja paprastai nėra daromasi“ [9, 103; dar žr. 34; 20, 306–308; 5, 14–33]. Vis dėlto pastaruoju metu priesaga *-izmas* lietuvių kalboje tapo gana dari – su ja daromasi ir stilistiškai neutralių (19) naujadarų, ir stilistiškai žymėtų (dažniausiai – neigiamos konotacijos) (14) okazinių darinių [dar žr. 24, 69], pvz.: *bukizmas*, *homosovietizmas* ir kt.; *karbauskiizmas* [dar žr. 21, 6–8], *runkelizmas* [plačiau apie ND fiksuotus priesagos *-izmas* vedinius, kurių darybos pamatas – netipiškas, t. y. ne žodis, žr. 3, 12] ir kt. Vertinių pasitaikė vienas kitas (3): *dabartizmas* (plg. anglų k. *presentism*), *darboholizmas* (plg. anglų k. *workaholism*; rusų k. *трудоголизм*, *рабочеголизм*) ir kt.

Šiek tiek mažiau ND pateikta neoklasikinės priesagos *-(i)acija* vedinių. Šią priesagą turi dauguma tarptautinių žodžių [9, 99], tačiau ND duomenys rodo, kad lietuvių kalboje su ja daromasi ir stilistiškai neutralių (15), ir stilistiškai žymėtų (7) naujadarų, pvz.: *akropolizacija*, *saugumizacija* ir kt.; *angelizacija*, *verygizacija* ir kt. Vertinių – nedaug (2): *žaidimizacija* (plg. anglų k. *gamification*) ir kt.

Negausūs priesagos *-istas*, *-ė* vediniai rodo, kad linkstama šią priesagą (kaip ir *-izmas*) pridėti prie savikilmių šaknų [plačiau žr. 34]: *spurgistas*, *-ė*, *tikrovistas*, *-ė*, *vienkiemistas*, *-ė* ir kt. Rastas vienas emocijų-ekspresinės funkciją atliekantis naujadaras *delfistas*, *-ė* ir vienas vertinys *dabartistas*, *-ė* (plg. anglų k. *nowist*).

Dauguma DLKG nepaminėtos priesagos *-iada* vedinių ND remiasi tikriniais daiktavardžiais (garsių žmonių ir personažų pavardėmis, vietovardžiais, bankų pavadinimais), pvz.: *maironiadà*, *naisiadà*, *poteriadà* ir kt. [dar žr. 21, 5]; neigiamą konotaciją turi *bastiadà*, *markauskiadà* ir *snoriadà*. Vertinių nėra.

Duomenyne rasta nedaug DLKG nepateiktos priesagos *-oidas* vedinių [dar žr. 34; 45, 7]. Dauguma jų remiasi žinomų žmonių pavardėmis ir turi neigiamą konotaciją (4): *kubiloidas*, *tapinoidas* ir kt. Vertinių su šia priesaga nerasta.

Priesagų *-iana*, *-ika* ir *-ozė* darybos tipus reprezentuoja pavieniai naujadarai: *blindianà* [dar žr. 21, 4]; *asociālīka*; juokaujамąjį atspalvį turinti *sakuròzė*.

Apibendrinant neoklasikinių priesagų vedinius, matyti, kad jų (88) ir neoklasikinių dūrinių (90) ND yra apylygiai, tačiau daugiau stilistiškai konotuočių naujadarų linkstama darytis neoklasikinės sufiksacijos būdu (30), ypač su priesagomis *-izmas*, *-(i)acija* ir *-oidas*.

NEOKLASIKINIŲ PRIEŠDĖLIŲ VEDINIAI

ND naujadarai daromi su 7 neoklasikiniais priešdėliais (plg. tokių priešdėlių vedinių, atmetus 8 tarptautinius, rasta 19, o indigenų – 38). DLKG nurodoma, kad didesnė tokių

tarptautinių priešdėlių dalis „tiktai išsiskiria viename kitame iš kitur atėjusiame žodyje, o pačioje lietuvių kalboje naujiems daiktavardžiams pasidaryti nėra vartojami“ [9, 149–150]. Manytina, kad darybos priemonės produktyvumą dabartiniu metu, t. y. laikantis sinchroninio požiūrio, pagrindžia naujadarų, pasidarytų su tuo afiksų (priešdėliu, priesaga ar galūne), gausa [plg. 18, 135], tačiau, remiantis tik [25], negalima užtikrintai teigti, kad dabartinėje lietuvių kalboje nėra linkstama darytis naujadarų su neoklasikiniais priešdėliais. Reikėtų atsižvelgti į tai, kad naujadarai renkami rankiniu būdu, todėl duomenynas (kaip ir bet kuris atskirai paimtas šaltinis) „negali rodyti visiškai objektyvaus ir išsamaus vartosenos vaizdo“ [27, 10]. ND medžiagą lyginant su [23], matyti, kad ND fiksuoti neoklasikinių priešdėlių vediniai nepasižymi šių darybos priemonių įvairove ir vedinių gausa (žr. 4 lentelę) – jie sudaro 29,2 % visų [25] pateiktų priešdėlių vedinių.

4 lentelė. Neoklasikiniai priešdėliai pagal darumą (vedinių skaičių) ND (2011–2019 m.) ir DLKT (1991–1996 m.) (32)

Eil. Nr.	Neoklasikiniai priešdėliai	Vedinių skaičius (ND)	Vedinių skaičius (DLKT)
		abs. sk.	abs. sk.
1.	<i>trans-</i> [lot. <i>trans</i>]	6	3
2.	<i>super-</i> [lot. <i>super</i>]	5	105
3.	<i>de-</i> [lot. <i>de</i>]	3	14
4.	<i>ko(n)-</i> [lot. <i>co...</i> < <i>cum</i>]	2	4
5.	<i>anti-</i> [gr. <i>anti</i>]	1	103
6.	<i>cis-</i> [lot. <i>cis</i>] (33)	1	–
7.	<i>sub-</i> [lot. <i>sub</i>]	1	16
	Iš viso:	19	245

ND daugiausia vedinių fiksuota su neoklasikiniu priešdėliu *trans-*, kuris reiškia „kokios nors erdvės perkirtimą, ko nors perkėlimą į kt. vietą, buvimą už ko nors ribų“ (34) [16; 23, 63, 66; 9, 150; 13, 150; 34], pvz.: *translytītis*, *-ė* (plg. anglų k. *transgender*), *transmóteris* (plg. anglų k. *trans woman*), *transmergáitė* (plg. anglų k. *trans girl*), *transriebalaiĩ* (plg. anglų k. *trans fat*; *trans fatty acids*), *transvyras* ir *transšmogùs* (plg. anglų k. *trans man*). Visi ND pateikti priešdėlio *trans-* vediniai yra vertiniai.

Bent kiek didesniu darumu ND pasižymi ir neoklasikinis priešdėlis *super-* [plačiau apie šį diachroniniu aspektu tirtą priešdėlį žr. 20, 196–197], kuris reiškia „aukščiausias, didžiausias, geriausias, esantis viršum ko nors, virš visų“ [16; plg. 44]: *superkáina* (plg. anglų k. *superprice*), *supermaĩstas* (plg. anglų k. *superfood*), *supermamà* (plg. anglų k. *supermom*), *supermamýtė* (35) ir *superšpagátas* [dar žr. 23, 63–64; 13, 136–137; 34]. Be to, kai kurie mokslininkai priešdėlį *super-* (kartu su *hiper-*, *ekstra-*, *mega-* ir pan.) priskiria prie madingų žodžių darybos priemonių [36, 17]. Dauguma priešdėlio *super-* vedinių yra vertiniai iš *lingua franca*.

[25] pateiktas vienas kitas neoklasikinio priešdėlio *de-*, kuris reiškia „atskyrimą, pašalinimą, panaikinimą; judėjimą žemyn, smukimą“ [16; plg. 44; dar žr. 34] vedinys, pvz.:

(32) Lyginant svetimos kilmės priešdėlių darumą, remiamasi [23, 63] pateiktais duomenimis.

(33) Dabar [10] priešdėlio *cis-* vedinių nerasta.

(34) [44] *trans-* laikomas sudurtinių tarptautinių žodžių pirmuoju dėmeniu.

(35) Tai galėtų būti ir priesagos *-ytė* vedinys.

deforma, *dekioskelizacija* (36) ir *dekonstruktorius*, *-ė*. ND fiksuoti priešdėlio *de-* vediniai „žymi ne tik pamatiniu žodžiu reiškiamo dalyko priešybę, bet ir suformuoja antonimijos principu naują sąvoką“ [46, 8; dar žr. 23, 65], pvz., *konstruktorius*, *-ė* ir *dekonstruktorius*, *-ė*.

Į ND įtraukti du priešdėlio *ko(n)-* [dar žr. 9, 150] vediniai: *koferistas*, *-ė* ir *konjaunimas* [dar žr. 23, 63, 66]. Tiesa, šį naujadarą būtų galima laikyti ir kontaminantu (: *konservatoriai* + *jaunimas*). [16] (kaip ir [4]) *ko-* apibrėžiamas kaip neoklasikinis „priešdėlis, reiškiantis buvimą kartu; abipusiškumą; proporcingumą; bendrą veikimą“, tik [44] *ko-* aprašytas kaip sudurtinių žodžių pirmasis dėmuo.

[25] rasta po vieną priešdėlio *anti-*, reiškiančio „priešingybę, priešiškimą kam nors (atitinka liet. *prieš*), buvimą priešais ką nors (atitinka liet. *prieš*, *priešais*)“ ([16; plačiau apie šį diachroniniu aspektu tirtą priešdėlį žr. 20, 142–144; dar žr. 34] (37), *sub-*, reiškiančio „buvimą šalia ko nors arba po kuo nors, pavaldumą, prastą kokybę, antraeiliškumą“ [16; plg. 44; dar žr. 34], ir *cis-* vedinį: *antiskiėpininkas*, *-ė* [dar žr. 23, 64; 13, 137–140]; *subtiėkà* [dar žr. 23, 65; 13, 143–144]; *cislėytis*, *-ė* (plg. anglų k. *cisgender*). Pažymėtina, kad į [44] ir [16] neįtrauktas priešdėlis *cis-*, kuris anglakalbiuose žodynuose priešpriešinamas priešdėliui *trans-* [plačiau žr. 34; dar žr. 1; 6; 7; 11; 33].

Apibendrinant į ND įtrauktus neoklasikinių priešdėlių vedinius, matyti, kad bent kiek didesniu darumu pasižymi *trans-* (6), *super-* (5) ir *de-* (3). Apylygiai pateikta darinių (9) ir vertinių (10), nors, remiantis ND 2011–2019 m. medžiaga, manytina, kad su tokiais priešdėliais nėra linkstama darytis emocinę-ekspresinę funkciją turinčių naujadarų (4), pvz.: *supermamytė*, *deforma*, *dekioskelizacija* ir *konjaunimas*. Neoklasikiniai priešdėliai pridedami ir prie paprastųjų žodžių (*supermamà* ← *mama*; *transžmogùs* ← *žmogus* ir kt.), ir prie darinių (*konjaunimas* ← *jaunimas* ← *jaunas*, *-a*; *transmergaitė* ← *mergaitė* ← *merga* ir kt.).

IŠVADOS

1. Duomenyno naujoji leksika rodo, kad nėra linkstama gausiai darytis naujadarų su neoklasikinėmis darybos priemonėmis (197), nemaža dalis – vertinių (46).

2. Produktyviausias naujadarų neoklasikinės darybos būdas – dūryba (90), antras pagal ND – sufiksacija (88). Mažiausiai naujadarų pasidaryta su neoklasikiniais priešdėliais (19).

3. Neoklasikinė daryba, kaip rodo ND, šiuo metu nėra pagauli kalbinio žaidimo priemonė. Bent kiek daugiau emocinę-ekspresinę funkciją turinčių naujadarų pasidaryta su neoklasikinėmis priesagomis (30), iš kurių didesniu darumu pasižymi *-izmas*, *-(i)acija* ir *-oidas*. Neoklasikinės dūrybos būdu pasidaryta 16 stilistiškai konotuotų darinių, prefiksacijos – 4.

4. Žinoma, remiantis tik ND duomenimis, negalima spręsti apie neoklasikinės darybos būdų ir priemonių produktyvumą – būtinas nuodugnus dabartinės vartosenos tyrimas, kuris papildytų šio tyrimo rezultatus.

Gauta 2020 05 05

Priimta 2021 02 03

Literatūra ir šaltiniai

[1] AHD – *The American Heritage Dictionary of the English Language* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <https://ahdictionary.com/>.

(36) Naujadaras *dekioskelizacija* darybą galima interpretuoti dvejopai: tai galėtų būti 1) priešdėlio *de-* vedinys arba 2) priesagos *-(i)acija* vedinys.

(37) [44] esama nenuoseklumo: *anti-* apibrėžiamas kaip sudurtinių žodžių pirmasis dėmuo, nors *super-*, *de-* ir pan. traktuojami kaip priešdėliai.

- [2] ALEKSAITĖ, Agnė. Emocinė-ekspresinė leksika *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne* – naujadarų radimosi aplinkybės ir darybos būdai. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2019, Nr. 92, p. 1–27, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/92/Aleksaite_BK_92_straipsnis_apie_naujazodzius.pdf.
- [3] ALEKSAITĖ, Agnė. Ypatybių pavadinimai *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenyne*. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2018, Nr. 91, p. 1–27, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/91/Aleksaite_BK_91_straipsnis_apie_pavadinimus.pdf.
- [4] ANG – *Anglonas*. Anglų–lietuvių kalbų kompiuterinis žodynas. Sudarė B. Piesarskas. Vilnius: Žodynas, 2005.
- [5] BAESKOW, Heike. *Lexical Properties of Selected Non-Native Morphemes of English*. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2004, p. 111.
- [6] CALD – *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. Prieiga per internetą: <http://dictionary.cambridge.org/>.
- [7] CED – *Collins English Dictionary* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>.
- [8] DÍAZ-NEGRILLO, Ana. Neoclassical compounds and final combining forms in English. *Linguistik Online*, [interaktyvus], 2014, Vol. 68, Nr. 6, p. 3–20, [žiūrėta 2020 04 06]. Prieiga per internetą: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/1631/2755>.
- [9] DLKG – *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Redaktorius V. Ambrasas. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2006, p. 742.
- [10] DLKT – *Dabartinės lietuvių kalbos tekstynas* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 14]. Prieiga per internetą: <http://tekstynas.vdu.lt/tekstynas/>.
- [11] DPSCF – *A Dictionary of Prefixes, Suffixes, and Combining Forms from Webster's Third New International Dictionary*, 2002, p. 60 [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 14]. Prieiga per internetą: https://secure.spellingbee.com/forms/M_W_pre_suf_comb.pdf.
- [12] GIRČIENĖ, Jurgita. *Naujoji lietuvių kalbos leksika: teorija ir praktika*. Metodinė priemonė. Vilnius: Edukologija, 2012, p. 52.
- [13] INČIURAITĖ-NOREIKIENĖ, Lina. Dabartinės lietuvių kalbos vardažodžių su (neo)klasikiniais elementais morfeminė sandara ir daryba. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2017, p. 239.
- [14] INČIURAITĖ-NOREIKIENĖ, Lina. Lietuvių kalbos dūriniai su neoklasikiniais dėmenimis. *Baltistica*, 2015, t. 50, Nr. 2, p. 245–259.
- [15] INČIURAITĖ, Lina. On the question of neoclassical compounds in Lithuanian. *Verbum*, [interaktyvus], 2013, Nr. 4, p. 60–69, [žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/verbum/article/view/4982/3250>.
- [16] INT – Kompiuterinis tarptautinių žodžių žodynas *Interleksis*. Atsakomasis redaktorius A. Kinderys. Vilnius: Alma littera, Fotonija, 2008.
- [17] LDCE – *Longman Dictionary of Contemporary English* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <http://www.ldoceonline.com/>.
- [18] LEHRER, Adrienne. Prefixes in English Word Formation. *Folia Linguistica*, [interaktyvus], 1995, Vol. 29, No. 1–2, p. 133–148, [žiūrėta 2020 04 09]. Prieiga per internetą: <https://alehrer.faculty.arizona.edu/sites/alehrer.faculty.arizona.edu/files/Prefixes%20in%20English%20word%20formation.pdf>.
- [19] LÜDELING, Anke. *Neoclassical word-formation*. Berlin: Universität zu Berlin, 2009, p. 9 [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 09]. Prieiga per internetą: <https://edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/14067/26OqInUAo7rtE.pdf?sequence=1>.

- [20] MARCHAND, Hans. *The categories and types of present-day English word-formation. A synchronic-diachronic approach*. München: Verlag C. H. Beck, 1969, p. 545.
- [21] MATAITYTĖ, Inga. Nuo skambių žodžių prie pašaičių (nelietuviškų priesagų vediniai iš asmenvardžių). *Gimtoji kalba*, 2017, Nr. 3, p. 3–8.
- [22] MED – *Macmillan English Dictionary* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <http://www.macmillandictionary.com/>.
- [23] MIKELIONIENĖ, Jurgita. Naujoji lietuvių kalbos leksika (1991–1996 m. kompiuterinio periodikos teksto pagrindu). Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2000a, p. 154.
- [24] MIKELIONIENĖ, Jurgita. Šiuolaikiniai metodai kalbos naujovėms tirti. *Darbai ir dienos*, 2000b, Nr. 24, p. 65–73.
- [25] MILIŪNAITĖ, Rita; ALEKSAITĖ, Agnė. *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas* (ND) [Tęstinis internetinis žinynas nuo 2011 m.], [interaktyvus; žiūrėta 2020 04]. Sudarytoja R. Miliūnaitė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas. Prieiga per internetą: <http://naujazodziai.lki.lt>; <https://doi.org/10.35321/neol>.
- [26] MILIŪNAITĖ, Rita. Naujieji kontaminaciniai dariniai lietuvių kalboje. *Acta Linguistica Lithuanica*, 2014, t. 71, p. 246–264.
- [27] MILIŪNAITĖ, Rita. Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas. *Gimtoji kalba*, 2012, Nr. 6, p. 3–11.
- [28] MURMULAITYTĖ, Daiva. Lietuvių kalbos sudurtinių daiktavardžių naujadarai ir bendrinės kalbos normos. *Baltu filologija*, [interaktyvus], 2019, t. 28, Nr. 2, p. 107–122, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.22364/bf.28.2.03>.
- [29] MURMULAITYTĖ, Daiva. Kontaminacija ir lietuvių kalbos naujadarai. *Kalba ir kontekstai*, [interaktyvus], 2018, t. 8, Nr. 1, p. 60–70, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:31651794/datastreams/MAIN/content>.
- [30] MURMULAITYTĖ, Daiva. Naujieji asmenų pavadinimai darybos ir semantiniu aspektu. *Lietuvių kalba*, [interaktyvus], 2016, Nr. 10, p. 1–22, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/200/165>.
- [31] MURMULAITYTĖ, Daiva. *Lietuvių kalbos naujažodžių duomenynas* ir naujadarų tyrimų perspektyvos. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2016, Nr. 89, p. 1–27, [žiūrėta 2020 04 02]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/89/Murmulaityte_BK_89_straipsnis.pdf.
- [32] MURMULAITYTĖ, Daiva. Priesagos *-iklis* naujadarų apibrėžčių sistemiskumas. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2014, Nr. 87, p. 1–17, [žiūrėta 2020 04 03]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/87/Murmulaityte_BK_87_straipsnis.pdf.
- [33] MWD – *Merriam-Webster's Dictionary* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <https://www.merriam-webster.com/>.
- [34] OED – *Online Etymology Dictionary* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <http://www.etymonline.com/>.
- [35] OLD – *Oxford Learner's Dictionaries* [interaktyvus; žiūrėta 2020 04 01]. Prieiga per internetą: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>.
- [36] PACUŁA-BOROWIEC, J. Augmentative and evaluative morphemes *super(-)*, *ekstra(-)*, *mega(-)* and *hiper(-)* in Polish – a corpus-based analysis. *Studies in Polish Linguistics*, 2013, Vol. 8, No. 1, p. 15–43.
- [37] PANOCOVÁ, R. Morphological properties of neoclassical formations in English. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov: Series IV: Philology, Cultural Studies*, [interaktyvus], 2012, Vol. 5(54), No. 2, p. 31–36, [žiūrėta 2020 04 17]. Prieiga per internetą: http://rs.unitbv.ro/BU2012/Series%20IV/BULETIN%20IV/04_%20Panocova_red.pdf.

- [38] PETROPOULOU, E. On the parallel between neoclassical compounds in English and Modern Greek. *Patras Working Papers in Linguistics*, [interaktyvus], 2009, Vol. 1, p. 40–58, [žiūrėta 2020 04 16]. Prieiga per internetą: <https://pasithee.library.upatras.gr/pwpl/article/view/15/12>.
- [39] PLAG, Ingo. *Word-Formation in English*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, p. 254.
- [40] RADIMSKÝ, Jan. *Noun+Noun Compounds in Italian. A corpus-based study*. České Budějovice: Jihočeská Universitá, 2015, p. 392.
- [41] RUDAITIENĖ, Vida. Žodžiai su prepoziciniais dėmenimis *info-*, *pop-*, *porno-*. *Žmogus ir žodis*, 2002, t. 4, Nr. 3, p. 39–45.
- [42] RUTKIENĖ, Lina. Hibridiniai statybos terminijos dūriniai su klasikiniais prepoziciniais sietiniais kamienais. *Terminologija*, [interaktyvus], 2019, Nr. 26, p. 140–161, [žiūrėta 2020 04 03]. Prieiga per internetą: <https://doi.org/10.35321/term26-07>.
- [43] STUNDŽIA, Bonifacas; JARMALAVIČIUS, Dalius. *Daiktavardžių dūryba vokiškuose XVII–XVIII a. baltų kalbų žodynuose*. Vilnius: Vilniaus universiteto I-kla, 2019, p. 374.
- [44] TŽŽ_e – *Kompiuterinis tarptautinių žodžių žodynas*. Sudarė V. Vaitkevičiūtė. Vilnius: Alma littera, Fotonija, 2003.
- [45] VASKELIENĖ, Jolanta. Lietuvių rašytojų naujadarų darybos ir semantikos ypatumai. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2017, Nr. 90, p. 1–30, [žiūrėta 2020 04 16]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/90/Vaskeliene_BK_90_straipsnis.pdf.
- [46] VASKELIENĖ, Jolanta; VILČINSKIENĖ, Regina. Kamieną *lietu-* turinčių žodžių darybiniai ryšiai. *Bendrinė kalba*, [interaktyvus], 2018, Nr. 91, p. 1–24, [žiūrėta 2020 04 16]. Prieiga per internetą: http://www.bendrinekalba.lt/Straipsniai/91/Vaskeliene_Vilcinskiene_BK_91_straipsnis.pdf.
- [47] VILLOING, F. French compounds. *Probus. International Journal of Romance Linguistics*, 2012, Vol. 24, Nr. 1, p. 29–60. Vartosenos pavyzdžių ieškota interneto paieškos sistema *Google*.

AGNĖ ALEKSAITĖ

Types of Neoclassical Word Formation: The Case of Lithuanian Neologisms

Summary

New Lithuanian lexis can be accessed in the Database of Lithuanian Neologisms (DN), containing about 5674 lexicographic units (as of 6 April 2020). The current article examines 197 nouns representing neoclassical word formation. Borrowings, including nouns, formed from foreign elements were excluded from the analysis. The aim of the study was to identify the most common types of neoclassical word formation attested in the DN and to explore their role in creating stylistically connoted nouns. The analysis of the nouns under study provided the following results:

1. Neoclassical word formation is not a common strategy in the DN (197 nouns have been found). However, translations make up a substantial part (46).
2. The most productive type of neoclassical word formation in the DN is compounding (90), followed by suffixation (88). Neoclassical prefixes (19) are less common.
3. As the data of the DN show, neoclassical word formation is not a common means of wordplay. Neoclassical suffixes (30), such as *-izmas*, *-(i)acija* ir *-oidas*, are more common in building nouns that display emotive-expressive functions. Sixteen stylistically connoted nouns exemplify neoclassical compounding and four nouns are built by prefixation.
4. Wider implications about neoclassical word formation and its most productive types could be drawn by extending the current research based on the data from the DN.

Keywords: neoclassical word formation, neologisms, suffixation, prefixation, compounding